

EKONOMICKÝ VÝVOJ

Česká ekonomika v minulém roce balancovala na hraně recese. Za celý rok 2023 poklesl ekonomický výkon ČR o 0,3 %. Domácnosti se i nadále potýkaly s vysokou inflací a poklesem životní úrovně. Investiční aktivitu limitovaly hospodářské problémy v zemích eurozóny a restriktivní měnové podmínky. Pozitivní vliv měly veřejné výdaje spolufinancované fondy EU z předchozí finanční perspektivy. Odeznění problémů v globálních dodavatelských řetězcích a následná schopnost firem dokončit rozpracovanou produkci podpořily vývoz. Saldo zahraničního obchodu tak částečně korigovalo utlumenou domácí poptávku.

I přes horší hospodářský vývoj v roce 2023 zůstala míra nezaměstnanosti velmi nízká a dosáhla v průměru 2,6 %, což byla stále nejnižší hodnota v rámci zemí EU. Napjatý trh práce tak i nadále vytvářel tlak na růst nominálních výdělků, který však přesto zaostal za inflací.

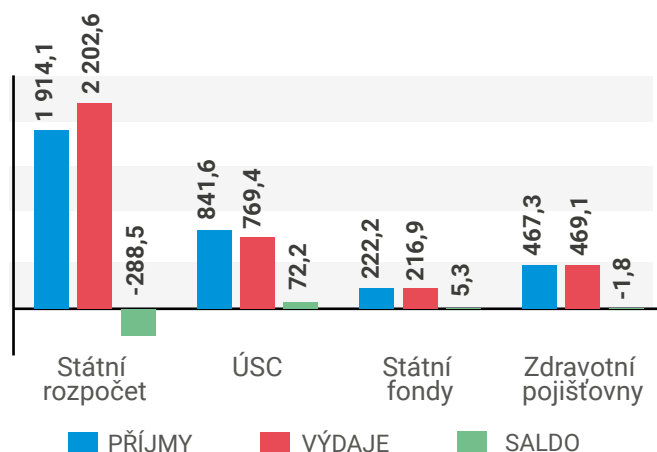
Míra inflace v průměru za celý rok 2023 činila 10,7 %. K vysoké inflaci přispívaly silné poptávkové i již ustupující nabídkové tlaky. V rámci administrativních cen byly dominantním faktorem ceny energií, v nichž se významně promítlo též zahrnutí vlivu úsporného tarifu, který snížil vykazované ceny elektřiny v závěru roku 2022. Dodavatelské řetězce již fungovaly bez větších problémů, inflační tlaky pramenící z frikcí na straně nabídky tudíž nebyly tak významné jako v předchozím roce. Cena ropy, stejně jako vývoj kurzu koruny vůči hlavním světovým měnám působily protiinflačně.

HLAVNÍ MAKROEKONOMICKÉ AGREGÁTY*

	predikce srpen 2022	skutečnost	rozdíl
Nominální HDP v mld. Kč	7 356	7 344	-12
Reálné HDP růst v %	1,1	-0,3	-1,4
Míra inflace průměr v %	8,8	10,7	1,9
Zaměstnanost růst v %	0,2	0,8	0,6
Míra nezaměstnanosti průměr v %	2,6	2,6	0
Dlouhodobé úrokové sazby % p.a.	4,2	4,4	0,2

*Makroekonomická predikce srpen 2022 a duben 2024
Zdroj: MF ČR

PŘÍJMY, VÝDAJE A SALDO V ROCE 2023 (V MLD. Kč)

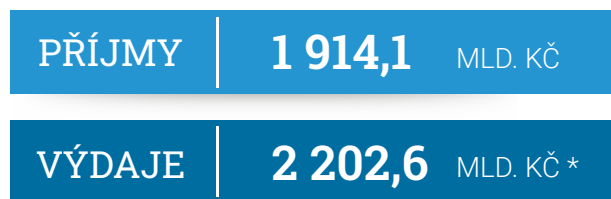

VÝSLEDKY SR V ROCE 2023

Státní rozpočet České republiky hospodařil v roce 2023 se schodkem 288,5 mld. Kč. Deficit hospodaření meziročně klesl o 71,9 mld. Kč a příznivější byl také proti schválenému plánu 295,0 mld. Kč.

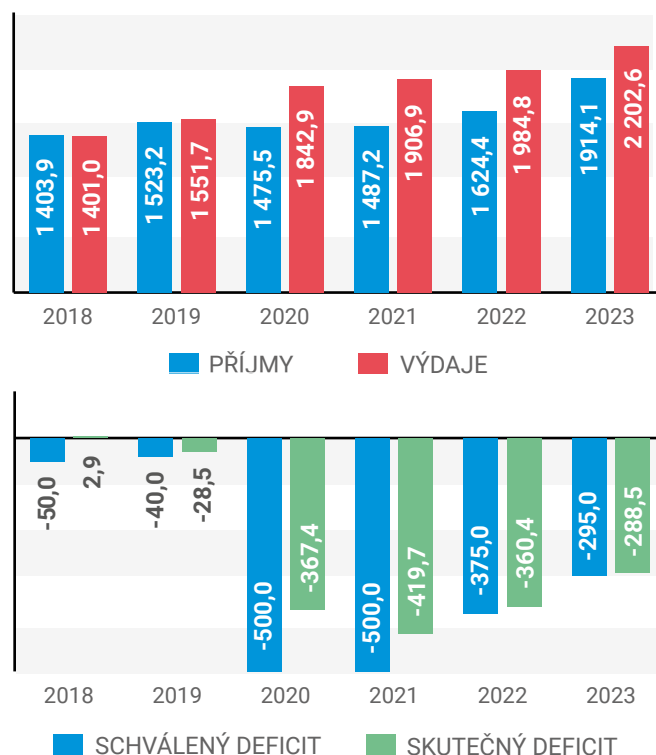
“Rozpočet roku 2023 výrazně zatížily mimořádné výdaje na pomoc domácnostem a firmám s vysokými cenami energií. Tato pomoc státu dosáhla 76 mld. Kč a dalších 18,4 mld. Kč k tomu bylo odpuštění plateb POZE pro domácnosti a firmy. Nebylo tak pro nás lehké udržet rozpočtovou disciplínu. V tento moment je také dobré si připomenout, že se nenaplnila slova opozice a mnohých falešných věrozců, kteří plamenně vykřikovali, že deficit může dosáhnout až 400 mld. Kč, a vláda tak bude muset předložit Sněmovně ke schválení novelu zákona o rozpočtu. Nejen, že jsme dokázali plánovaný rozpočet dodržet a meziročně snížit deficit o téměř 72 mld. Kč, k tomu seškrtat provozní výdaje, ale dokonce se nám podařilo schodek ještě mírně snížit a při tom všem vyčlenit na investice rekordních 211 mld. Kč,” řekl k výsledkům plnění státního rozpočtu ministr financí Zbyněk Stanjura.

ZÁKLADNÍ UKAZATELE SR 2023

*Z TOHO KAPITÁLOVÉ VÝDAJE: 210,5 MLD. Kč

VÝVOJ PŘÍJMŮ, VÝDAJŮ A SALDA SR (V MLD. Kč)

KOMENTÁŘ KE ZMĚNÁM V PŘÍJMECH A VE VÝDAJÍCH SR

Daňové příjmy

V roce 2023 dosáhlo tempo růstu příjmů téměř 18 %, nejvíce v historii ČR. Na jejich vývoji se významně podílely daňové příjmy vyšší o 18,8 %. Bez mimořádných a dočasných opatření v podobě daně z neočekávaných zisků a odvodu z nadměrných příjmů v objemu 57,7 mld. Kč by jejich nárůst dosáhl 11,5 %. Nejvíce byl tažen inkasem ze zdanění firem (+33,1 %) výrazně navýšeným růstem zisků v oblasti energetiky. Pojistné na sociální zabezpečení vzrostlo o 8,1 % v souladu s tempem objemu mezd a platů.

Ostatní příjmy nedaňové povahy

Ostatní příjmy vzrostly o 45,6 %, což představovalo téměř 90 mld. Kč. Výrazně k tomu přispěly příjmy z Evropské unie, jejichž růst o 56,7 mld. Kč ovlivnily především platby z Národního plánu obnovy. Ze zvláštních účtů Ministerstva financí, na kterých byly mimo jiné soustředěny výnosy z majetkové účasti státu v akciové společnosti ČEZ, bylo do státního rozpočtu zapojeno rekordních 54 mld. Kč při růstu o 30 mld. Kč.

Výdaje

Výdaje státního rozpočtu meziročně vzrostly o téměř 218 mld. Kč, což představovalo růst o 11,0 %, který determinovaly především běžné výdaje vyšší o 10,7 %. Více než polovinou se na jejich tempu podílely sociální dávky s růstem o více než 100 mld. Kč, z nichž většina směřovala na výplaty důchodů (+97,2 mld. Kč) navýšených v roce 2023 i mimořádnými valorizacemi. Inflační tlaky vyvolané z velké části energetickou krizí dopadaly i na pomoc státu občanům a firmám s vysokými cenami energií (+57,9 mld. Kč). Zdražení obsluhy státního dluhu (+18,6 mld. Kč) souviselo s lednovou výplatou úrokových výnosů plynoucích z protiinflačních státních dluhopisů. Podpora regionálního školství, především platů pedagogických pracovníků, vedla k navýšení výdajů o téměř 17 mld. Kč.

I přes snahu o konsolidaci veřejných rozpočtů, zejména státního rozpočtu, dokázal stát udržet vysokou úroveň investiční aktivity (+24,5 mld. Kč).

HLAVNÍ MEZIROČNÍ ROZDÍLY V PŘÍJMECH

(V MLD. KČ)

Mimořádné daně *	57,7
Příjmy z EU/FM	56,8
Pojistné na soc. zabezpečení	51,5
Daně z příjmů právnických osob	50,2
Příjmy z privatizačního účtu	30,0
Daně z příjmů fyzických osob	25,2
Daň z přidané hodnoty	19,9
Spotřební daně z minerálních olejů	2,2
Příjmy z emisních povolenek	2,1
Spotřební daně z tabákových výrobků	-6,2
ROZDÍL V PŘÍJMECH CELKEM	289,7

*daň z neočekávaných zisků a odvod z nadměrných příjmů

HLAVNÍ MEZIROČNÍ ROZDÍLY VE VÝDAJÍCH

(V MLD. KČ)

Sociální dávky	100,2
Pomoc s vysokými cenami energií	57,9
Kapitálové výdaje	24,5
Neinvestiční transfery ÚSC	23,0
Obsluha státního dluhu	18,6
Platy v organizačních složkách státu	11,6
Platba v.z.p. za státní pojištění	9,3
Běžné nákupy Ministerstva obrany	4,1
Nákupy vakcín	-5,7
Pořízení hmotných rezerv	-5,9
Kompensace České pošty	-6,0
Podpora OZE	-8,5
Neinvestiční transfery SZIF	-12,9
ROZDÍL VE VÝDAJÍCH CELKEM	217,8

KOMENTÁŘ KE SPECIFIKŮM DANÉHO ROKU

Do výsledku státního rozpočtu v roce 2023 se výrazně promítly dopady, které vyplynuly z ruské agrese na území Ukrajiny. Stále vysoká míra inflace zapříčiněná do značné míry růstem cen energií ovlivnila především objem vyplacených důchodů (+16,5 %) a dalších sociálních dávek a zdražila také provoz státu. Pokračovala pomoc státu s vysokými cenami energií (76,1 mld. Kč), která nebyla v roce 2023 plně vykompenzována výnosem nově zavedených daní mimořádného a dočasného charakteru. Podpora Ukrajiny byla realizována nejen ve formě humanitární i vojenské pomoci, ale ve snaze o zvládnutí migrační vlny zvyšovala výdaje státu i v oblasti sociální ochrany, ubytování, školství apod. Dopady na výdaje státního rozpočtu v souvislosti válečným konfliktem na Ukrajině byly odhadnuty v objemu přes 24 mld. Kč.

STRATEGIE DLUHOVÉHO FINANCOVÁNÍ

Základní rámec realizace financování státu pro rok 2023 a výchozí limity a cíle pro jednotlivé sledované ukazatele portfolia státního dluhu ve střednědobém výhledu jsou stanoveny ve Strategii financování a řízení státního dluhu České republiky na rok 2023 uveřejněné dne 3. ledna 2023.

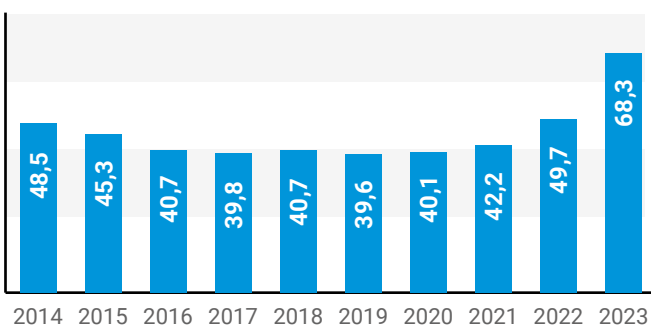
Celková korunová výše státního dluhu ke konci roku 2023 dosáhla 3 110,9 mld. Kč, což oproti konci roku 2022 představuje nárůst o 216,1 mld. Kč. V relativním vyjádření vůči hrubému domácímu produktu došlo k meziročnímu poklesu ze 42,7 % na 42,4 %. Růst korunové hodnoty státního dluhu byl způsoben realizací zvýšeného rozsahu výpůjčních operací zejména prostřednictvím emisí korunových státních dluhopisů na domácím trhu za účelem pokrytí celkové potřeby financování státu, která v roce 2023 dosáhla hodnoty 660,0 mld. Kč.

SALDO A DLUH

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo SR v mld. Kč	-28,5	-367,4	-419,7	-360,4	-288,5
Saldo SR v % HDP	-0,5	-6,4	-6,9	-5,3	-3,9
Strukturální saldo v % HDP	-0,9	-2,4	-3,3	-2,2	-2,4
Státní dluh v mld. Kč	1 640,2	2 049,7	2 465,7	2 894,8	3 110,9
Státní dluh v % HDP	28,3	35,9	40,4	42,7	42,4
Výdaje na dluhovou službu v mld. Kč	39,6	40,1	42,2	49,7	68,3
HDP v b. c.	5 791,5	5 709,1	6 108,7	6 786,7	7 344,4

Průměrná doba do splatnosti nově prodaných korunových střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů vzrostla oproti roku 2022 o 1,4 roku na 9,1 roku. Díky tomu se průměrná doba do splatnosti státního dluhu ke konci roku 2023 meziročně zvýšila o 0,2 roku na hodnotu 6,4 roku a nacházela se tak velmi blízko střednědobého cíle ve výši 6,5 roku. Ke konci roku 2023 činil podíl krátkodobého státního dluhu 6,7 % celkového státního dluhu a podíl střednědobého státního dluhu 43,8 % celkového státního dluhu, přičemž hodnoty obou ukazatelů se nacházely pod stanovenými limitními hranicemi pro střednědobý horizont ve výši 20,0 %, respektive 70,0 % jako odraz stabilizované refinanční pozice státu.

ČISTÉ VÝDAJE NA DLUHOVOU SLUŽBU (V MLD. KČ)

CO VLASTNĚ FISKÁLNÍ PRAVIDLA JSOU?

Fiskální pravidla stanovují mantinely pro udržitelnost veřejných financí a omezují vliv politického cyklu. Národní fiskální pravidla jsou definována zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Jde o výdajové pravidlo, pravidlo pro hospodaření územních samosprávních celků a pravidlo pro výši dluhu (tzv. dluhová brzda). Ta se aktivuje, pokud dluh sektoru veřejných institucí dosáhne 55 % nominálního hrubého domácího produktu. Dodržování fiskálních pravidel hodnotí Národní rozpočtová rada.

ČR jako člen EU podléhá dále systému fiskálních pravidel EU, která jsou součástí Paktu stability a růstu. Fiskální pravidla EU doplňují národní fiskální pravidla. Národní výdajové pravidlo nebylo v roce 2021 hodnoceno z důvodu dvou novelizací zákona č. 23/2017 Sb. v roce 2020. Díky aktivaci tzv. obecné únikové doložky nebylo 2023 na celounijní úrovni kontrolováno a vyžadováno dodržování pravidel EU v období 2020–2023.

FISKÁLNÍ PRAVIDLA A JEJICH PLNĚNÍ - NÁRODNÍ FISKÁLNÍ PRAVIDLA

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Výdajové pravidlo (pravidlo strukturálního salda)	✓	✓	✓	✓	něhodnoceno	✓
Pravidlo pro územní samosprávné celky*	456/0	517/0	549/0	575/0	578/0	585/0
Dluhová brzda	✓	✓	✓	✓	✓	✓

*počet obcí/krajů, které pravidlo nesplnily

FISKÁLNÍ PRAVIDLA A JEJICH PLNĚNÍ - EU FISKÁLNÍ PRAVIDLA

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Poměr salda k HDP	✓	✓	✓	**	**	**
Poměr dluhu k HDP	✓	✓	✓	**	**	**
Střednědobý rozpočtový cíl (MTO)	✓	✓	✓	**	**	**
Výdajové pravidlo (růst vládních výdajů)	✓	✓	✓	**	**	**

**obecná úniková doložka

